

Урок 8.

28.09.22

Комедія «Мартин Боруля», її сценічна історія. Дворянство як міф про краще життя. Підміна особистісних етичних цінностей (чесності, порядності, працелюбства) становою належністю. Психологічна переконливість образу Мартина Борулі. Інші персонажі твору. Значення творчості Івана Карпенка-Карого

Сцена- мій кумир, театр-
священний храм для мене.

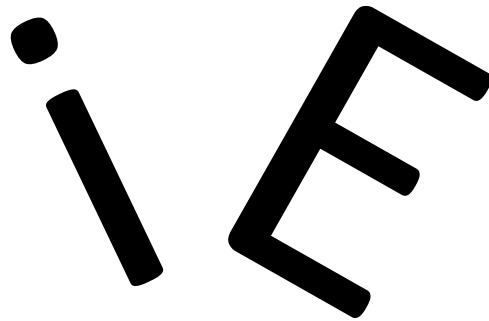
Іван Карпенко-Карий

Історія написання твору

Батько Івана Карпенка-Карого, Карпо Адамович, за походженням був зубожілим шляхтичем, якого імперська влада після приєднання правобережних українських земель до Росії позбавила станового привілею, змусивши йменуватися міщанином, «доказуючим дворянство». Для Карпа Адамовича це «доказування» стало сенсом життя

ТобІлевич

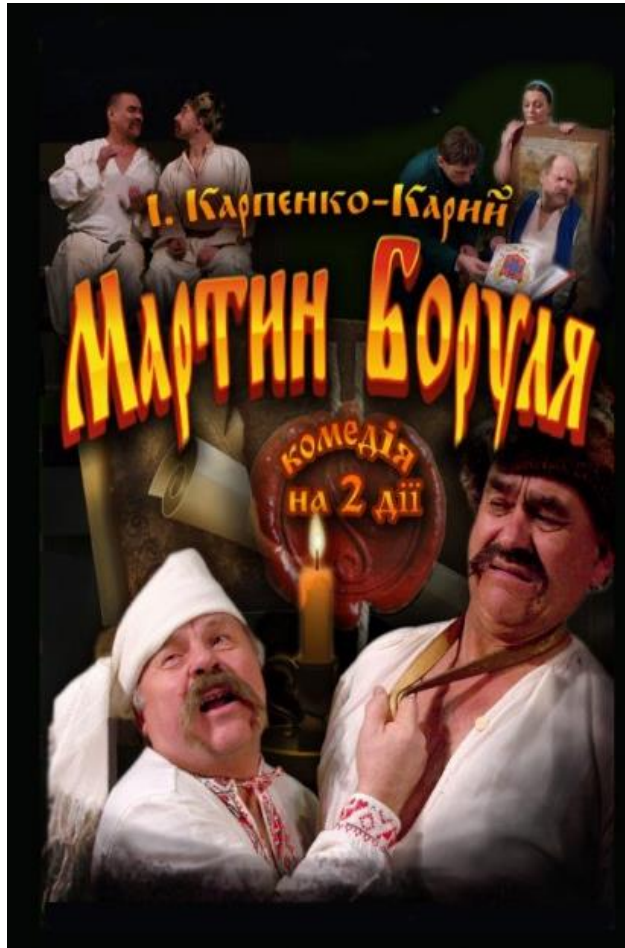

ТобЕлевич

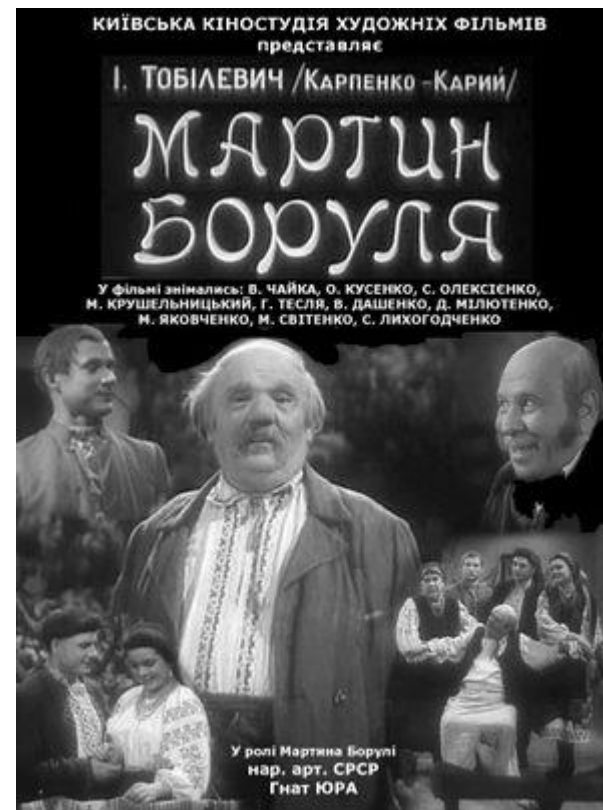
«І все, здається, було вже зовсім готове, коли раптом хтось із писарів довідався, що в давніх паперах **Тобілевич**, а в нових **Тобелевич**, – і в дворянстві відмовили. Батько мало не заслаб з горя. Зібрав до купи всі права, герб, грамоту, зв'язав наглухо мотузкою і заховав на самий спід скрині...».

Із спогадів дружини
Софії Віталіївни

Через багато літ, коли давня залежність і бідність згадувались як тяжкий сон, прочитав Іван батькові свою комедію “Мартин Боруля”, старий слухав, а врешті з німим докором погрозив синові пальцем, а в очах було повно сліз. У цій комедії він пізнав себе, своє колишнє горе.

Твір було написано у 1886 р., а вперше опубліковано
1891 р. у львівському журналі «Зоря».

КОМПОЗИЦІЯ ТВОРУ. П'єса складається з п'яти дій. Події в драмі відбуваються в середині ХІХ ст. в родині багатого орендатора землі, тривають протягом кількох тижнів.

Сюжетні елементи твору

Експозиція.

Зав'язка.

Розвиток дії.

Кульмінація.

Розв'язка.

Сюжетні елементи твору

Експозиція. Знайомство з родиною Мартина Борулі.

Зав'язка. Боруля подає в суд на Красовського, наполегливо судиться, викидаючи гроші на вітер, і навіть не розуміє, що повірений Трандалев просто дурить його, адже працює й на Красовського, і на Борулю.

Розвиток дії. Боруля намагається прищепити членам родини «дворянські» риси. У цьому, на думку Борулі, і полягала належність до шляхетного роду.

Кульмінація. Відмова у дворянстві.

Розв'язка. Усвідомлення Мартином своєї помилки.

МАРТИН БОРУЛЯ

НАПРЯМ, ТЕЧІЯ

ТЕМА

ЖАНР

ІДЕЯ

МАРТИН БОРУЛЯ

НАПРЯМ, ТЕЧІЯ:
реалізм, критичний
реалізм.

ТЕМА: Життя української родини в умовах зміни світоглядних орієнтирів, занепаду морально-етичних цінностей, що було зумовлене соціальним розшаруванням суспільства й бажанням людей стати частиною панівної верстви.

ЖАНР: визначає автор - комедія в п'яти діях, літературознавці – трагікомедією.

ІДЕЯ: Утвердження думки, що гідність людини визначає не її належність до привілейованого соціального стану, а чесна праця, простота й щирість у стосунках з людьми; смішна та людина, яка соромиться бути собою, захоплюється фальшивими цінностями, за всяку ціну намагається пристосуватися до швидкоплинної моди.

ПРОБЛЕМАТИКА ТВОРУ

збереження людської гідності, усвідомлення того, що щастя не в чині або посаді;

праця як духовна потреба й джерело матеріального статку;

батьки й діти;

меншовартість;

кохання й сімейне щастя.

ДРАМА – п'єса соціального, історичного чи побутового характеру з гострим конфліктом.

КОМЕДІЯ — один із видів драматичних творів, у яких зображується смішне в суспільному житті, поведінці й характері людей. Основу комедії складає гумор, який може мати різне забарвлення — від розважального до гострої сатири.

ТРАГЕДІЯ — драматичний твір, в основу якого покладено дуже гострий, непримиримий і життєво важливий для певної епохи конфлікт, що приводить до поразки, часто й загибелі героя; виникла в Стародавній Греції; традиції античної трагедії розвивала класицистична трагедія XVII ст.

ТРАГІКОМЕДІЯ – драматичний жанр, якому властиві риси одночасно і трагедії, і комедії. Це відрізняє її від драми як жанру, що є проміжним між трагедією та комедією. В основі трагікомедії лежить трагікомічне світосприйняття драматурга.

Заповніть анкету головного героя п'єси

Прізвище та ім'я героя	
Вік (приблизно)	
Сімейний стан	
Соціальний статус	
Рід занять	
Заповітна мрія	
Що робить герой для її здійснення?	

Заповніть анкету головного героя п'єси

Прізвище та ім'я героя	Мартин Боруля
Вік (приблизно)	50.
Сімейний стан	одружений, має сина та доньку.
Соціальний статус	шляхтич.
Рід занять	землероб, орендує землю.
Заповітна мрія	стати дворянином.
Що робить герой для її здійснення?	Через суд хоче довести, що він дворянин; доньку хоче видати заміж за чиновника, наслідує стиль життя чиновників.

Цитатна
характеристика

«Уродзоний шляхтич Мартин, Генадієв син, внук Матвія Карлова, правнук Протасія Гервасієва, Боруля з сином Степаном, герба Тшівдар»;

«Нема розумнішої служби, як гражданська!»;

«Я неграмотний? То ти неграмотний, бо умієш тільки молитви читать, та й то по батьківському молитвенику, а по чужому не втнеш!.. а я скоропись розбираю»;

«Тепер другий світ настав: треба чина, дворянства; а поки-то вилізеш в люде, станеш на дворянську ногу, то багато клопоту!»;

Цитатна
характеристика

«Вирядю Степана і приймусь за дворянські порядки... хоч і коштує багато, та зате ж порівняюсь з Красовським...»;

«Коли б ще дочку пристроїть за благородного чоловіка»;

«Чина, дворянство треба любить, а другої любові нема на світі!..»;

«Не велиш ні мені, ні дочці робить, сам не робиш, понаймав наймитів, наймичок, хазяйство псується»;

«Все згоріло, і мов стара моя душа на тім огні згоріла!.. чую, як мені легко робиться, наче нова душа сюди ввійшла, а стара, дворянська, попелом стала».

Створіть літературне гроно до образу Мартина Борулі

заможний селянин;

не бажає бути хлопом;

прагне здобути
дворянське звання;

прагне вивищитись
над іншими за
рахунок хрещених
батьків майбутніх
онуків;

наймає прислугу,
забороняє дружині й
доньці працювати по
господарству;

надмірно довірливий;

прискіпливий і
водночас
поблажливий у
ставленні до слуг;

турбується про майбутнє
дітей, мріє про їх щастя;

наївний і недалекоглядний у
ставленні до майбутнього
зятя;

змушує дітей на панський
манер називати батьків
«папінька», «мамінька»;

Степан

прагне добутися чиновницької посади не інтелектуальними зусиллями, щоденною старанною працею, а обманом, хитрістю;

служить канцеляристом у місті;

не вміє цінувати зароблені гроші;

хлопця приваблюють лише гулянки.

Марися – Мартинова дочка

найбільш стійка до змін;

намагається зберегти своє щастя,
а панське життя, яким марить
батько, їй ні до чого;

вихована в дусі здорової
народної моралі;

працьовита, розумна дівчина;

не прагнула стати дворянкою.

Омелько

мрійливий;

по-філософськи ставиться до
мирської «суєти»;

з веселою й ліричною вдачею;

шанує традиції, працю;

сердечний.

Згадую Борулю, хоч люди сміються з нього, бо їм здається, що вони не такі чудаки, як Боруля, а коли гарненько придивитися, то й сміятися нічого: хто б не хотів вивести своїх дітей на дворянську лінію, щоб вони не черствий кусок хліба мали?!

Іван Карпенко-Карий

Відео до уроку:

<https://cutt.ly/YXou04E>

**«Мартин Боруля». Вистава
Тернопільського театру.**

Домашнє завдання:

- Прочитати п'єсу «Мартин Боруля».
- Відповісти на питання вікторини

<https://cutt.ly/jXoyZRd>